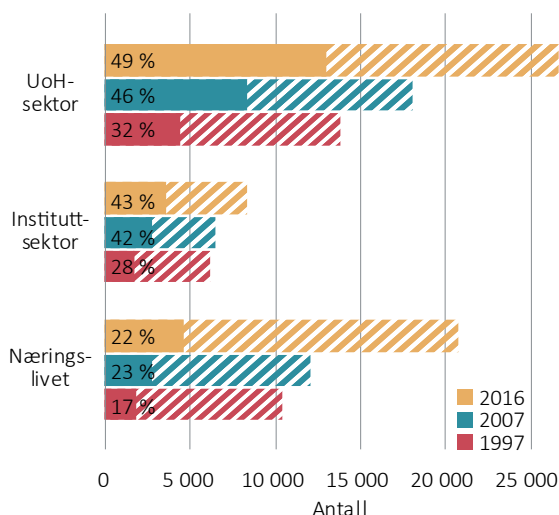

Nyhetsbrev august 2018

Kjønnsbalanse i forskning

Mona Nedberg Østby, Hebe Gunnes

38 prosent av personene som deltok i forskning og utviklingsarbeid (FoU) i Norge i 2016 var kvinner. Kvinneandelen var lavest i næringslivet med 22 prosent, mot 43 prosent i instituttsektoren. Foreløpige tall for 2017 viser at kvinneandelen var 49 prosent ved universitetene og høyskolene (UoH). I UoH-sektoren er det likevel kjønnsforskjeller både langs karrierestigen og mellom fagområdene. I 2017 var 55 prosent av stipendiatene kvinner, men bare 29 prosent av professorene. Fordelt etter fagområde ser vi at det er klar overvekt av kvinnelig FoU-personale innenfor medisin og helsefag, mens det innenfor teknologi er klar overvekt av menn.

Figur 1 Antall kvinner (fargede felt) og menn (skraverte felt) i stillinger med FoU etter sektor, og andel kvinner i prosent. 1997, 2007 og 2016.

Kilde: NIFU, Forskerpersonalregisteret

For UoH-sektoren vises foreløpige tall for 2017

Skjev kjønnsbalanse blant FoU-personalet i næringslivet

Av totalt 54 600 personer som deltok i forskning og utviklingsarbeid (FoU) i 2016, var 38 prosent kvinner. Kvinneandelen varierer imidlertid mye fra sektor til sektor. For universitets- og høyskolesektoren (UoH) viser vi foreløpige tall for 2017. Mens det var nær kjønnsbalanse i UoH-sektoren (49 prosent kvinner), var mindre enn hver fjerde (22 prosent) FoU-ansatt i næringslivet kvinne. Mannsovervekten blant FoU-personalet har tradisjonelt vært sterkest i denne sektoren, og økte til og med litt fra 2007 til 2016, jf. figuren. Også i instituttsektoren er det flest menn i stillinger med FoU, men andelen kvinner økte kraftig fra 28 prosent i 1997 til 43 prosent i 2016.

Fortsatt flest mannlige professorer

Selv om kjønnsbalansen samlet sett er jevn ved høyskolene og universitetene, er det sprik både nederst og øverst på karrierestigen. Her refererer vi foreløpige tall for 2017. Nederst på karrierestigen, blant stipendiatene, er kvinnene i overvekt. I 2017 var 55 prosent av stipendiatene kvinner, mot 40 prosent 20 år tidligere. 2014 var året da det for første gang var flere kvinner enn menn som tok doktorgrad (NIFU, Doktorgrader i tall 2014-2). Øverst på karrierestigen er bildet motsatt: hele 71 prosent av professorene i 2017 var menn. Mannsovervekten blant professorene har likevel sunket over tid, fra 89 prosent i 1997 og 82 prosent i 2007. Ifølge en simulering gjort av NIFU i 2018, vil en med dagens utvikling nå 50/50 kjønnsbalanse blant professorene først i 2040 (NIFU Arbeidsnotat 2018:1).

Få kvinner i teknologi

Innenfor UoH-sektoren varierer kjønnsbalansen mye fra fagområde til fagområde. Innenfor de to største fagområdene, medisin og helsefag og samfunnsvitenskap, var henholdsvis 60 og 52 prosent av FoU-personalet i 2017 kvinner. Til sammenligning var bare hver fjerde forsker innenfor teknologi kvinne, og 34 prosent innenfor matematikk og naturvitenskap. Skillene mellom fagområdene kommer også til syne dersom vi ser på kjønnsbalansen langs karrierestigen. Av stipendiatene innenfor medisin og helsefag var 70 prosent kvinner, mens det innenfor teknologi var 70 prosent menn. På professornivå var det kvinneunderskudd innenfor alle fagområdene, men kvinneandelen varierte fra 13 prosent i teknologi til 42 prosent i medisin og helsefag.

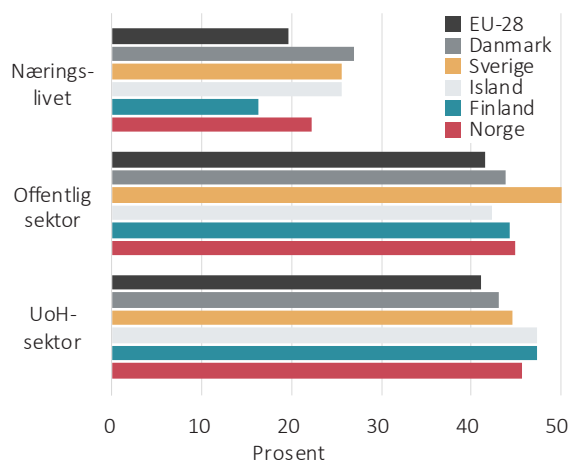
20 år tidligere, i 1997, var det kun innenfor medisin og helsefag at det var nær kjønnsbalanse blant FoU-personalet (49 prosent kvinner). Også her var det store skiller langs karrierestigen: kun 12 prosent av professorene var kvinner, mens av universitets- og høyskolelektorene var 76 prosent kvinner. Innenfor teknologi og matematikk og naturvitenskap var de totale kvinneandelene i 1997 på knappe 14 og 22 prosent.

Kjønnsbalanse i Norden og EU

EU-kommisjonen utarbeider hvert tredje år She Figures, statistikk på kjønnsfordelingen innenfor FoU og innovasjon i de europeiske landene. Siste utgivelse var i 2015. Oversikten viser at kjønnsbalansen blant forskere var bedre i Norge enn i gjennomsnittet for EU, i alle sektorer. Mannsdominansen i næringslivet og næringslivsrettede institutter er enda høyere i EU, hvor under 20 prosent av forskerne var kvinner i 2012. I offentlig sektor og offentlig rettede institutter og ved universitets- og høyskolesektoren var kvinneandelen henholdsvis 41 og 42 prosent i EU som helhet, og 45 og 46 prosent i Norge. Innenfor Norden er det andre

Dataene om kjønnsbalanse i forskning i Norge er hentet fra Forskerpersonalregisteret. Dette inngår i den nasjonale FoU-statistikken, som er fordelt på de tre sektorene universitets- og høyskolesektoren (UoH), instituttsektoren og næringslivet. NIFU har etter avtale med Norges forskningsråd statistikkansvaret for UoH- og instituttsektorene, herunder helseforetakene. Statistisk sentralbyrå har statistikkansvaret for næringslivet.

land enn Norge som har likest kjønnsfordeling blant forskerne. I UoH-sektoren hadde Finland og Island best kjønnsbalanse med 47 prosent kvinnelige forskere. I offentlig sektor var Sverige eneste land med full kjønnsbalanse blant forskerne (50/50), mot 42 prosent kvinner på Island. Kvinneunderskuddet blant næringslivsforskere er stort i alle de nordiske landene. Her varierte kvinneandelen fra knappe 16 prosent i Finland til 27 prosent i Danmark.

Figur 2 Andel kvinnelige forskere etter sektor, Norden og EU. 2012.

Kilde: Eurostat – She Figures 2015

NIFU

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education

NIFU tilbyr handlings- og beslutningsorientert forskning til offentlig og privat sektor. Forskningen omfatter hele det kunnskapspolitiske området – fra grunnopplæring, via høyere utdanning til forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i arbeidslivet. Instituttet har i tillegg nasjonalt ansvar for produksjon, analyse og formidling av statistikk og indikatorer for det norske FoU- og innovasjonssystemet.

NIFU

PB 2815 Tøyen, NO-0608 Oslo
www.nifu.no | post@nifu.no